

2.2. Memorandum tervezet

A Romániai Magyar Nemzeti Közösség Belső Önrendelkezéséről

Dr. Csapó I. József — 1992

Alkotmánymódosító javaslatok

1. Szakasz

- (1) „Románia szuverén, független, egységes és oszthatatlan állam.”

2. Szakasz

- (1)
- (a) változat: „Az állam alapja a nép egysége.”
 - (b) változat: „Az állam alapja a román nemzet egysége az együtt élő nemzeti közösségekkel.”

3. Szakasz

- (1) „Az állam elismeri és garantálja valamennyi nemzeti kisebbség, nemzeti közösség identitásának ápolásához, fejlesztéséhez és továbbhagyományozásához való jogát a gazdasági, politikai, kulturális élet minden területén.”
- (3) „A nemzeti kisebbségek, nemzeti közösségek, elnyerhetik a politikai szubjektum minőséget és a személyi autonómiához való jogot. Ez a jog kiterjed az Alkotmány által meghatározott, közjogi személyiséggel rendelkező saját intézmények létrehozására.”
- (4) „A személyi autonómiával rendelkező nemzeti kisebbség, nemzeti közösség, az előző bekezdésben meghatározott intézményei révén gyakorolja az állam által átruházott hatásköröket az oktatás, a kultúra, a társadalmi tevékenység, a tájékoztatás és az anyanyelvhasználat terén.”
- (5) „Az első bekezdésben meghatározott módon, a nemzeti kisebbség, nemzeti közösség saját határozatai alapján szabályozza az oktatási, kulturális, szociális, tájékoztatási tevékenységét. Az anyanyelvhasználat terén, az állami végrehajtó hatalommal együtt, kidolgozza a nemzeti kisebbségek, nemzeti közösségek anyanyelvhasználatára vonatkozó kódexet. Azon régiókban, valamint településeken, ahol a nemzeti közösség a lakosság számának több, mint 10 százalékát képezi, a közéletben anyanyelvét is hivatalos nyelvként használhatja.”

- (6) „A személyi autonómiával rendelkező nemzeti kisebbséghez, nemzeti közösséghez tartozás egyéni elhatározás eredménye, és e döntésnek az állampolgárra nem lehet semmiféle hátrányos következménye. Ezen elhatározását illetően senki nem kötelezhető nyilatkozatra.”

7. Szakasz

- (2) „Az állam támogatja a nemzeti közösségek és anyanemzetük közötti kapcsolatok elősegítését, a közös határvonallal rendelkező közösségek közötti kapcsolatokat.”
- (3) „Egy adott régióban vagy településen élő, a népesség számához viszonyítva egyszerű többségben levő nemzeti közösség a helyi öngazgatási, illetve a területi alapon működő regionális autonómiát gyakorolja, és anyanyelvét is hivatalos nyelvként használja.”

30. Szakasz

- (7) „Törvény tiltja az ország, a nemzet, a nemzeti közösségek és a számbeli etnikai kisebbségek rágalmazását, valamint az agresszív háborúra, a nemzeti, faji, osztály vagy vallásgyűlöltre buzdítást, a diszkriminációra vagy erőszakra felbujtást.”

32. Szakasz

- (3) „A számbeli etnikai kisebbséghez, nemzeti közösséghez tartozó személyeknek joguk van anyanyelvükön tanulni, illetve e nyelven oktatásban részesülni minden szinten.”
- (5) „A fizikai személyeknek, szervezeteknek, társaságoknak joguk van felekezeti és magánintézeteket létesíteni és fenntartani.”

120. Szakasz

- (1) „A helyi közigazgatási egységekben, ahol a számbeli kisebbséghez, nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, e közösségek az öngazgatási autonómiát gyakorolják.”
- (2) „A szomszédos helyi öngazgatási autonómiák regionális öngazgatási autonómiák létrehozására társulhatnak, ahol az egyszerű többségben levő nemzeti közösség a területi alapon működő, nemzeti közösségi régió autonómiáját gyakorolja.”
- (3) „A számbeli etnikai kisebbségeknek, nemzeti közösségeknek az öngazgatás terén, identitásuk képviselőiben gyakorolt autonómiájuk megnyilvánul a helyi autonómia alapelveinek érvényesítésében az oktatás, a kultúra, a szociális kérdések, a tájékoztatás és az anyanyelvhasználat terén.”
- (4) „A számbeli etnikai kisebbségek, a nemzeti közösségek területi alapon működő, nemzeti közösségi régióra kiterjedő autonómiája megnyilvánul a szabad és periodikus választásokkal létrehozott konzultatív, jogalkotó és végrehajtó szervek működésében.”

*A Romániai Magyar Nemzeti Közösség Belső Önrendelkezése**1. Szakasz*

A romániai magyar nemzeti közösség a magyar nemzet része, s mint politikai szubjektum személyi autonómiával rendelkező államalkotó tényező. A romániai magyarság, mint politikai alany, azonos a számszerű kisebbségben levő magyar nemzeti közösséggel, amelynek a román állam keretében történelmi és területi hagyományai vannak és joga etnikai, kulturális, nyelvi, vallási identitásának megőrzése, érvényesítése, fejlesztése. A személyi autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösséghez tartozás egyéni elhatározás, amelyből nem származhat semmiféle hátrány.

2. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösséghez tartozó állampolgároknak joguk szabadon kifejezni, megőrizni és fejleszteni etnikai, kulturális, nyelvi, vallási identitásukat, és megőrizni, fejleszteni kultúrájuk minden formáját, az akaratuk ellenére történő asszimiláció veszélye nélkül.

3. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség etnikai, kulturális és vallási identitásának érvényesítése a történelmi és területi helyzetének megfelelő autonómiaformák gyakorlása révén valósul meg.

4. Szakasz

A politikai szubjektumként létező romániai magyar nemzeti közösség a személyi autonómiát gyakorolja. E személyi autonómia kiterjed az állam által átruházott hatáskörökre az oktatás, a kultúra, a szociális tevékenység, a tájékoztatás és az anyanyelvhasználat terén.

5. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösség valamennyi joga részét képezi az egyetemes emberi jogoknak, s mint ilyen a nemzetközi együttműködés hatáskörébe tartozik. A fenti bekezdésben feltüntetett rendelkezés megfelel a nemzetközi elvárásoknak, és nem tekinthető az állam belügyének.

6. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező romániai magyarságnak joga van a létét érintő minden fenyegetés elleni védelemre. Az államhatalmat gyakorlóknak törvényes képviselőjük révén meg

kell előzniük és meg kell tiltaniuk a politikai, szociális, kulturális, gazdasági asszimilációt, a magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek eltávolítását munkahelyükről, megsemmisítésüket népiertással vagy bármilyen más módon.

7. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező romániai magyar nemzeti közösségnek, valamint az ezen etnikumhoz tartozó személyeknek joguk van a szülőföldjükhöz, történelmi hagyományaik megőrzéséhez és fejlesztéséhez.

8. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek joga:

- a. az anyanyelv szabad használata a magán- és a közéletben;
- b. saját egyesületeket, szervezeteket, oktatási, kulturális, vallási intézményeket létesíteni és fenntartani, megkapva mindehhez az állam pénzügyi és szakmai segítségét;
- c. a saját oktatási rendszer létrehozása, az anyanyelv használata a közigazgatásban, kiváltképpen a helyi adminisztrációban és a bíróságon;
- d. rendelkeznie az anyanyelvű oktatást lehetővé tevő intézményeivel és formáival minden szinten, figyelembe véve a népességet és a kulturális hagyományokat, az etnikum földrajzi elhelyezkedését, az anyanyelvű oktatást;
- e. gyakorolni vallását, beleértve a vallási kegytárgyak beszerzését, birtoklását és használatát, valamint anyanyelven a felekezeti iskolákban való tanulást;
- f. létrehozni és megtartani az egymás közötti korlátlan kapcsolatot az országhatáron belül és a határokon túl, így a Magyar Köztársaság állampolgáraival, akik a magyar nemzethez tartoznak, közös kultúrával és vallással rendelkeznek;
- g. magyar nyelven információkat terjeszteni és kicserélni, ezen értesülésekhez hozzáférni;
- h. saját szervezeteket és társaságokat létrehozni, kormányon kívüli nemzetközi szervezetek tevékenységében részt venni;
- i. ott, ahol a nemzeti közösség a lakosság számának több, mint 10 százalékát képezi, a közéletben anyanyelvét is hivatalos nyelvként használni;
- j. egyénileg vagy a nemzeti közösség más tagjaival közösen jogait gyakorolni, ezen jogok eredményeinek gyümölcsöztetésére;
- k. egyenlő feltételek között hozzájutni munkahelyhez, a népesség megoszlásának arányában közhivatali állásokhoz.

9. Szakasz

A helyi közigazgatási egységekben, ahol a magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, e közösség az önzagatási autonómiát gyakorolja.

A romániai magyar nemzeti közösség az öngazgatás terén identitása képviseletében gyakorolt autonómiája megnyilvánul a helyi önkormányzás alapelveinek érvényesítésében, az oktatás, a kultúra, a szociális kérdések, a tájékoztatás és a nyelvhasználat terén.

10. Szakasz

A szomszédos helyi öngazgatási autonómiák regionális helyi öngazgatási autonómiák létrehozására társulhatnak, ahol az egyszerű többségben levő nemzeti közösség a területi alapon működő, nemzeti közösségi régió autonómiáját gyakorolja.

A magyar nemzeti közösségi régió területi alapon működő autonómiája kiterjed a szabad és periodikus választásokkal létrehozott konzultatív, határozathozó és végrehajtó szervek működésére.

11. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösségnek joga van kormánytámogatásra a helyi diszkrimináló gyakorlatból származó problémák megfogalmazásához és megoldásához.

12. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség szorgalmazza a kisebbségi közösségek egymásközi, a többség közössége és az etnikumok közötti, a szomszédos, közös határvonallal rendelkező közösségek közötti kapcsolatok bátorítását, a helyi feszültségek kialakulásának megelőzése és az esetleges konfliktusok békés rendezése érdekében.

13. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség, mint személyi autonómiával rendelkező politikai szubjektum, közvetlen tényező a Románia és a Magyarország közötti együttműködés, megértés, kölcsönös bizalom és biztonság erősítésében.

14. Szakasz

A személyi autonómiával rendelkező romániai magyar nemzeti közösségnek joga van képviseltetnie magát a törvényhozói, végrehajtói, bírói hatalomban és a tanácsadói szervezetekben.

A választókörikeretek valamint a helyi közigazgatási területek kijelölése nem sértheti a személyi-, önrendelkezési-, nemzeti közösségi régióra vonatkozó autonómiával rendelkező romániai magyarság kollektív jogainak megnyilvánulását és gyakorlását.

15. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösségnek joga van legitim képviselői révén részt venni a közügyekben, a közigazgatási döntések meghozatalában.

Szükség van a magyar nemzeti közösség védelmét szolgáló intézkedésekre, amelynek joga van a döntéshozó és végrehajtó testületeken keresztül részt venni a kormányzószervek, a belföldi és nemzetközi nem kormányzintű szervek határozatainak előkészítésében.

16. Szakasz

Az államnak határozottan, félreérthetetlenül el kell ítélnie a totalitarizmust, a faji- és etnikai gyűlöletet, az antiszemitizmust, a xenofóbiát.

Az államnak intézkednie kell olyan törvények meghozataláról, amelyek megfelelnek a nemzetközi követelményeknek, amelyek nélkülözhetetlenek a magyar nemzeti közösség jogainak elismeréséhez, alkalmazásához.

17. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség védelmi mechanizmusába foglalja:

- a. a személyi, kollektív és állami panaszokat;
- b. az állami jelentéseket;
- c. a viták békés úton való rendezését.

A Magyar Nemzeti Közösség Személyi Autonómiája

18. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösségnek, mint politikai szubjektumnak, joga van a személyi autonómiára.

19. Szakasz

A magyar nemzeti közösség autonómiája kiterjed mindazokra a fizikai és jogi személyekre, amelyek az önrendelkezés jogán kijelentik, hogy ezen autonómiához tartoznak.

20. Szakasz

A magyar nemzeti közösség személyi autonómiája a 4. szakaszban feltüntetett hatáskörökben érvényesül, amelyek nélkülözhetetlenek a kollektív jogok gyakorlásához. E célból a romániai magyarságnak, mint személyi autonómiájú politikai szubjektumnak, határozathozói (törvényhozói) kompetenciával is kell rendelkeznie.

21. Szakasz

A személyi autonómiájú magyar nemzeti közösség anyagi forrásai az állami költségvetés és egyéb források, amelyek arányosak a romániai magyar etnikumú állampolgárok hozzájárulásával a költségvetési jövedelemhez.

A romániai magyarság szervezeteitől és egyesületeitől a múltban az állam által elkobzott ingatlanokat természetben vagy pénzértékben visszajuttatják a személyi autonómiájú magyar közösségek, illetve a jogutódok tulajdonába.

22. Szakasz

A személyi autonómiájú romániai magyar nemzeti közösség jogi személy, amelyet a választott Önkormányzati Tanács képvisel.

23. Szakasz

A személyi autonómiájú romániai magyar nemzeti közösség Önkormányzati Tanácsa jóváhagyja az önkormányzati statútumot és szabályzatot, kidolgozza a végrehajtást szavatoló határozatokat.

24. Szakasz

A személyi autonómiájú magyar nemzeti közösség Önkormányzati Tanácsát általános, közvetlen, egyenlő és titkos szavazással választják meg. A választáson részt vesznek a szavazati joggal rendelkező magyar etnikumú állampolgárok. A választásokat a Romániai Magyar Demokrata Szövetség szervezi, azokon a területeken, ahol magyarok laknak.

A képviseleti arányt és a választások levezetését a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Elnöksége által kidolgozott útmutató szabályozza.

25. Szakasz

A személyi autonómiájú romániai magyar nemzeti közösség önkormányzatának célja jogainak érvényesítése és védelme.

26. Szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség személyi autonómiájának döntéshozó testülete az Önkormányzati Tanács.

27. Szakasz

A személyi autonómia önkormányzati feladatainak teljesítője a Romániai Magyar Demokrata Szövetség.

*A Magyar Nemzeti Közösség Önigazgatási Autonómiája**28. Szakasz*

A helyi közigazgatási egységben, ahol a magyar etnikumú állampolgárok a lakosság számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, a magyar nemzeti közösség az önigazgatási autonómiát gyakorolja.

29. Szakasz

A helyi közigazgatási egységekben, ahol a magyar nemzeti közösség az önigazgatási autonómiát gyakorolja, a közigazgatási tanácsot a lakosság nemzeti összetétele szerint választják meg.

30. Szakasz

Az önigazgatási autonómiával működő közigazgatási egységekben a törvényekkel összhangban szavatolják az egyenjogúságot minden állampolgárnak.

31. Szakasz

Az önigazgatási autonómiát gyakorló magyar nemzeti közösség hatáskörébe tartozik:

- a. a terület- és településfejlesztés;
- b. a gazdasági tevékenység fejlesztése;
- c. a lakosság közös szükségleteinek kielégítése az infrastrukturális hálózat, a kommunális intézmények kiépítése és működése terén;
- d. a környezetvédelem;
- e. a művelődési intézmények — múzeumok, könyvtárak, színházak, stb. — fejlesztése;
- f. a lakosság szociális és egészségügyi szükségleteinek kielégítése;
- g. az oktatási intézmények fejlesztése;
- h. az állampolgárok és az etnikai csoportok jogainak tiszteletben tartása;
- i. a közrend és a közlekedésbiztonság szavatolása;
- j. a különböző szociális szolgáltatások kiépítése.

32. Szakasz

Az öngazgatási autonómiát gyakorló magyar nemzeti közösség széleskörű autonómiával rendelkezik a hatáskör betöltésének módszereit, eszközeit illetően.

33. Szakasz

Az öngazgatási autonómia a magyar nemzeti közösség azon jogára és tényleges képességeire vonatkozik, amely saját felelősségére és a helyi közigazgatási egység lakosainak javára, a közgondok nagy részének megoldására irányul.

34. Szakasz

A magyar nemzeti közösség öngazgatási autonómiája teljes hatáskörrel rendelkezik bármilyen kezdeményezésben, ami az egyetemes emberi jogok és a kollektív jogok gyakorlására irányul.

35. Szakasz

Az öngazgatási autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösség hatáskörének teljes értékűnek kell lennie, mely hatáskört a központi és a regionális hatalom nem korlátozhatja.

36. Szakasz

Az öngazgatási autonómiát gyakorló magyar nemzeti közösségnek fellebbezési jogra van szükséges hatásköre szabad gyakorlásához, a helyi autonómia alapelveinek tiszteletben tartásához.

37. Szakasz

Az öngazgatási autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösség által lakott helyi közigazgatási egységek határait csakis a helyi közösségek előzetes konzultációja vagy népszavazás eredményeként lehet megváltoztatni.

38. Szakasz

Az öngazgatási autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösség a helyi szükségleteknek megfelelően határozza meg belső igazgatási struktúráját.

39. Szakasz

Az öngazgatási autonómiával rendelkező magyar nemzeti közösségnek joga van saját pénzügyi forrásokra, amelyeket hatásköre gyakorlása során szabadon használhat fel.

40. Szakasz

Az állami költségvetésből az öngazgatási autonómiát gyakorló magyar nemzeti közösségnek juttatott anyagi források felosztásának módjáról ki kell kérni a közösség véleményét.

*A Magyar Nemzeti Közösségi Régió Autonómiája**41. Szakasz*

A magyar nemzeti közösségi régió területi alapon működő autonómiája a 10. szakaszban meghatározott módon nyilvánul meg.

42. Szakasz

A magyar nemzeti közösség öngazgatási autonómiáinak magyar nemzeti közösségi régióba társulásáról a helyi öngazgatási autonómiák határoznak, vagy a nemzeti közösség legalább 100 tagjának javaslatára meghirdetett népszavazás dönt.

43. Szakasz

Az öngazgatási autonómiák társulásából létrejött regionális körzet neve Magyar Nemzeti Közösségi Régió.

44. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régió önkormányzati hatásköre kiterjed:

- a. a vallásra és a közoktatásra;
- b. a gazdaságra és a szociális ügyekre;
- c. az egészségügyre;
- d. a hírközlésre;
- e. az igazságszolgáltatásra és a közbiztonságra;
- f. a pénzügyekre;
- g. a személyi autonómia és az öngazgatási autonómia hatáskörébe tartozó egyéb területekre.

45. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régióban egyenrangú hivatalos nyelv a román, a magyar és esetenként a területen élő más etnikum vagy etnikumok nyelve.

46. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régióban teljes mértékben tiszteletben tartják az egyetemes emberi jogokat, valamennyi etnikum kollektív jogait.

47. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régió szervei:

- a. Tanácsosok Gyűlése;
- b. Területi Tanács;
- c. Elnök.

48. Szakasz

A Tanácsosok Gyűlése tagjait 4 évre választják, a következő hatáskörökkel:

- a. jóváhagyja a statútumot;
- b. soraiból megválasztja a Területi Tanács tagjait;
- c. soraiból megválasztja az elnököt;
- d. meghatározza a Magyar Nemzeti Közösségi Régió költségvetését;
- e. ellenőrzi és összehangolja a helyi önzagatási autonómiák kapcsolatait.

49. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régió Tanácsosok Gyűlése által jóváhagyott Statútuma meghatározza:

- a. a területi alapon működő autonómia szerveibe történő választások módját;
- b. a Tanácsosok Gyűlése összehívásának és működésének módját;
- c. a Magyar Nemzeti Közösségi Régió autonómiájának alapszabályzatát;
- d. a régió elnöki hivatalának szervezését;
- e. az önkormányzati közigazgatás nyelvhasználatának szabályzatát;
- f. a Magyar Nemzeti Közösségi Régió autonómiájának gyakorlását.

50. Szakasz

A Területi Tanács hatásköre:

- a. kidolgozza az önkormányzat statútumát és a Tanácsosok Gyűlése elé terjeszti;
- b. végrehajtja a Tanácsosok Gyűlése által hozott határozatokat;
- c. felügyeletet gyakorol a területi önkormányzat munkájában;
- d. gyakorolja a Magyar Nemzeti Közösségi Régió statútumában meghatározott hatáskört.

51. Szakasz

A Magyar Nemzeti Közösségi Régió Elnöke:

- a. gondoskodik a törvényeknek, a kormányrendeleteknek, a Területi Tanács határozatainak betartásáról;
- b. a belföldi és a külkapcsolatokban képviseli a Magyar Nemzeti Közösségi Régió érdekeit;
- c. közvetítő hatáskört tölt be a helyi öngazgatási autonómiák között.

*

A kollektív jogok elismerését, elismertetését, a különböző autonómia formák érvényesülését lehetővé tevő alkotmánymódosító és törvénymódosító törekvések megfelelnek a Románia által is aláírt nemzetközi egyezményeknek és dokumentumoknak.

Románia integrálódásának az Európai Közösségekbe magába kell foglalnia a romániai magyar nemzeti közösség problémáinak demokratikus keretek közötti megoldását is.

Könyvészet

1. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948)
2. Európai Emberi Jogi Egyezmény (1950)
3. Egyezmény az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről (1964)
4. ENSZ Egyezségokmány — Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966)
5. Nemzetközi Egyezmény a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről (1966)
6. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Záróokmánya, Helsinki, (1975)
7. ENSZ Konvenció — A Népiirtás Megakadályozásáról és Megbüntetéséről (1984)
8. Európa Tanács — Helyi Önkormányzatok Európai Chartája, Strasbourg, (1985)
9. Népcsoportok Alapvető Jogairól Szóló Alapokmány Stauffenberg-féle tervezete az Európai Közösséghez tartozó 12-ek körében (1988)
10. Joggal a Demokráciáért Bizottság elemzése (1988)
11. EBEÉ párizsi csúcstalálkozója, záródokumentuma, Párizsi Charta az Új Európáért (1990)
12. EBEÉ találkozó az emberi jogi dimenzióval kapcsolatban, Koppenhága, (1990)
13. Jelentés a demokratikus intézményekről rendezett szakértői szemináriumról, EBEÉ, Oszló, (1990)
14. Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1134/1990. számú Ajánlása és 456/1990. számú Irányelve,
15. EBEÉ Nemzeti Kisebbségek Szakértői Értekezletének jelentése, Genf, (1991)
16. A Hágai Békekonferencia Kisebbségvédelmi Csomagja, (1991)
17. Európai Parlament Szövetségi Állampolgárságról szóló Határozata, (1991)

18. Európa Tanács — Kisebbségvédelem Európában, Jelentés, (1991)
19. EBEÉ Konferencia az emberi jogi dimenzióról, Moszkva, (1991)
20. ENSZ Nemzeti Kisebbségek Jogairól szóló Nyilatkozat-tervezete, (1991)
21. Joggal a Demokráciáért Bizottság anyaga, (1991)
22. Az Európai Népcsoportok Alapvető Jogainak Egyezménye — tervezet, Bolzano, Európai Akadémia, (1992)
23. Kolozsvári Nyilatkozat a Nemzeti Kérdésről, Kolozsvár, (1992)
24. Kisebbségi vagy Regionális Nyelvek Európai Chartája, Európa Tanács, (1992)
25. Kisebbségek Jogvédelme, Javaslat az Emberi Jogok Európai Egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyvéhez, Európa Tanács, (1992)

1992. december 31